

ratot adott. Az ember dönthet: viszonzozza-e Isten szeretetét vagy elutasítja azt. A szeretettel kapcsolatban szót ejt a szexualitásról, amelyben Isten, mint a szeretet számtalan változatában, gyönyörködik. Elutasítja azonban a szexualitás önző gyakorlatát, aminek lépten-nyomon tanú vagyunk, és határozottan állítja, hogy a szexualitásban az önmagunkról való lemondásnak kell megnyilvánulnia.

A világban megmutatkozó szépséget Isten szeretetből, példaként adta nekünk, hogy magunk is szépet hozunk létre – ez a művészetek feladata! –, és így dicsőítsük Őt. Az ima pedig minden hit kezdete, Istenhez való személyes fordulás: „elfordítjuk lelkünket a földi dolgoktól a tökéletesség, a földi valóságtól a szellemi lét felé”.

A számtalan probléma tisztázása során a szerző maga is bizonytalan, ahogyan ezt bevallja könyvében. Néha túlkapásokkal és utópisztikus egyéni vágyakkal is találkozunk, ilyen például a nők papá szentelésének igénye (pápanő), a lehetséges földön kívüliek megtérítésének gondolata vagy az a felszólítás, hogy mindenki legyen vegetáriánussá. A teremtett világ sokszínűségét Isten kíváncsi természetével magyarázza. De jogosan kérdezzük: egy mindenható lény hogyan lehet kíváncsi?

Hitet ébresztő és hitet erősítő művel van dolgunk, amely segít el-

igazodni kísértésekkel teli világunkban és megbirkózni az élet alapvető kérdéseivel. „Abban a reményben írok, hogy saját hitem tisztázása segíteni fog másokat abban, hogy megtegyék ugyanezt.”

LEGÉNDY BÁLINT

(Fordította Makovecz Benjamin,
Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003,
254 oldal, 2200 Ft)

Keleti szláv regék és mondák

Pontosabb jelzöt nem találva, hadd nevezzem magam is annak a *Keleti szláv regék és mondák* könyvét, amiként azt értő – s számos nyelvészeti, valamint művelődés-, vallás-, illetve kultúrtörténeti utalású – zárszavában a gyűjtemény összeállítója definiálja: *virtuális kincsesláda*. Petrovác István azt is érzékelteti, hogy ezek a szájhagyomány útján terjedő történetek teljességükben gyakorlatilag összegyűjt-hetetlenek, így a kötetbe fölvetett több mint kétszázötven rege és monda „csak egyetlen merítés” e lenyűgözően gazdag kultúrából. Ez a „merítés” lett összegyűjtve ebben a kötetben hét nagyon szép ívű fejezetté.

Magától értetődően nyitja a sort a világ teremtéséről szóló „elbeszé-

léseket” tartalmazó *Az együtt teremtett Föld* című fejezet. Érdekessége az orosz, belorusz s ukrán teremtésmítoszoknak, hogy a Föld, a Vizek s a fölöttük hét szférából álló égbolt valamiképpen eleve megvolt, létezett. A teremtés – ahogyan erre Petrovácz István is rámutat – egy ilyenféle „adott” állapotban kezdődik. Sok-sok történet meséli el, hogy a Teremtő az Ördöggel hozott föl iszapot (földet) a Vizek mélyéről, s miután széthintette különböző irányokba porukat, azok duzzadni-dagadni kezdtek, így keletkeztek a kontinensek. Persze nem volt rest az Ördög sem. A kezében hozott iszapot, azaz földet átadta ugyan az Istennek, de – mivel teremteni akart ő is –, magának a szájában hozott föl abból. Am amikor az Úr parancsára növekedni kezdtek a szárazföldek, a Sátán szájában is gyarapodni kezdett a föld, így aztán kihányta-kifújta azt – abból lettek a lápok meg a mocsarak... De ebből a fejezetből tudjuk meg azt is, miként alakultak ki a hegyek. No meg utánanézhethetünk annak, miért foltos a Hold arca vagy miért nem tud az embergyermek születése napjától járni. *A Gondviselő és a Gonosz* című fejezetben olvasható történetek már a keresztény hitvilágból is merítenek, s Petrovácz István dolgozata aláhúzza: e mondanokban olyan Istent ismerünk meg, aki egyszerű, de gondviselő; paternalista, cselekedetei nemritkán mégis balul ütnek ki.

Ezekben a szövegekben ráadásul egyfajta furcsa – a 9–10. század végére tehető valláscserét követő – „keveredés” is föllelhető. Magyarán a történetek bibliai szereplői mellett jelen vannak az egykori „pogány” ősvallásban isteni státussal ugyan nem bíró szellemvilágbéli lények, akik „állandó kölcsönhatásban éltek s élnek az egyszerű orosz emberrel”. Így történik hát, hogy olyan világokban találjuk magunkat, ahol Jézus a Földön jár, ahol Noé építi hatalmas bárkáját. Vagy ahol éppen boszorkányok (feketéek, szürkék meg fehérek), farkasemberek, óriások, démonok, dívek, gyivák vagy maga a Vasorrú Bába (a Baba Jaga) üti bele vasorrát az Isten és/vagy az Ember dolgába.

A *Fehér-fekete legendárium*, majd a *Hiedelmek, babonák* követi a sort. Se kellőképpen beszédes című fejezetek, mondanom sem kell, hasonló csodavilágokba kínálnak betekintést káprázatos történeteikkel. *A Régi volt évek krónikáiból* című fejezet a Nesztor által a 11–12. század fordulóján összeállított *Óskrónikából* válogat, a *Félistenek, daliák*, illetve a *Megszépítő emlékezet* pedig egy-egy jelentős mondabeli (vagy azzá lett) hős életéről, tetteiről mesél. Volga Buszlavlevicsről, aki tízéves korától hét évig járta a világot, s ez idő alatt megtanulta minden tudomány bölcsességét s elsajátította az összes nyelvet. Vagy Igor fejedelemről, aki Novgorod és

Szeverszk ura volt, s kinek történetét udvari krónikás-énekmondók nyomán ismerhetjük. Egy hatalmas múltú népcsoport egyedülálló és páratlan kultúrája (ez utóbbi két jelzőt a világ minden kultúrájára érttem) köszönti e kötetben mindazokat, akik még hisznek a régmúltba,

s a varázslatos irracionálisba nyíló kapukban. Mert ez a könyv, nos, úgy hiszem, az.

DUKAY NAGY ÁDÁM

(Szerkesztette Petrovácz István,
Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 2003,
391 oldal, ármegjelölés nélkül)

Művészet

APÁTI-TÓTH SÁNDOR –
ZALÁN TIBOR:

Talált képek

Apáti-Tóth Sándor és Zalán Tibor közös kötete különleges olvasmányélményt jelenthet azok számára, akik a művészeti ágak párbeszéde iránt érdeklődnek. A *Talált képek* vékony határmezsgyén született: két különböző kifejezés mód, a fotóművészet és a költészet találkozik egy kérdésfeltevés kapcsán. Az időről és térről való gondolkozás indítja meg a külön térben és időben született képek és versek ciklusaiból építkező kötetet. Eleinte furcsának tűnhet a kötetkompozíció, de az olvasás során egységbe forrnak a fényképek és a versek, miközben a megismerés esz-közévé válnak.

Apáti-Tóth, mint a bevezetőben is írja, gyűjtögető ember. Ezekre a fényképekre (saját, korábban készített képeire) nagymamájának halottas ágyában bukkant. A fotóművészt a tér és az idő problematikája, az ábrázolhatatlan ábrázolása foglalkoztatta, hiszen a fotózás során, az exponálás pillanatában a jelen röggvest az idő tárgyává válik, és a múlt idő veszi át az uralmat. A különböző technikák, a képek játékból létrehozott alkotások érzékelhetővé teszik Apáti-Tóth szándékait: az idős asszony arcán lévő rovatkák és a fa kérgének egymásra hatása különleges időtlenségét mutatja meg az elmúlásnak. A *Talált képek* cím tehát egyfelől egy valós aktusra, a megtalálásra, másfelől a fotózás állandó „megtalálására” utal, melynek segítségével a valóság újra- és újraformálható. A több mint húsz éve készült képeket